

csak visszatöltött – kváderkő valaha egy kőépület építőanyagául szolgált.

A Bogdáni úttól északra, a Filatori-gát területén a budai főnyomócső rekonstrukciós munkálatai tették szükségessé több szelvény megnyitását elsősorban a Szentendrei úton, másodsorban a Búza utcában. A június 16. és július 11. között lemélyített szelvények a régi közműárokba nyíltak, így régészeti jelenségeket nem érintettek.

BUDAI BALOGH TIBOR

75. Budapest, III. Szőlőkert utca 4.

Ró

2005. március 12–30. között beruházást megelőző próbaszondázást végeztünk a (Hrsz.: 18900/9) telken. Annak déli részén egy É–D irányú 24×4 m-es kutatóárkot nyitottunk, É-i részén többperiódusú római objektum-sort tártunk fel.

A feltárt objektumok (árkok, cölöplyuksor, gerendalenyomatok, 0,5 m széles kőfal, kőomladék) valószínűleg, valamelyik Aquincum környéki római villagazdaság, esetleg falusias település külső gazdasági építményéhez tartozhattak. A szonda déli részén a termett, barna humuszos réteg erősen lejt D felé. A barna humuszból, egy apró bronzérem (follis) és római kerámia került elő, de itt nem értük el a sárga agyagos altalajt.

LASSÁNYI GÁBOR

76. Budapest, III. Záhony utca 7.

Ró

2005 folyamán több ütemben (március 24.–július 10., október 11–14., november 11–14., december 8–9.) felületi feltárást végeztünk a 19333/48 hrsz. ingatlanon két tervezett épület helyén.

A feltárást az egykori gázgyár létesítményei által súlyosan bolygatott területen folyt. A régészeti jelenségek olyan sávokban és kisebb nagyobb felületeken kerültek elő, ahol az újkori létesítmények sűrű hálózata szerencsés módon megkímélt egy-egy területet. Ilyen volt az egykori tehersínek alatti rész, és a terület K-i, Duna felőli része.

Történeti korú talajfelszínt sehol sem sikerült egyértelműen azonosítanunk, a feltárt jelenségek, földbe mélyített objektumok, nagyrészt sírok voltak.

A feltárások a Duna-parti homokos talajban folytak, a különböző vastagságú homokrétegek között pedig homokkal keveredett humuszos rétegek utaltak geológiai korú szárazabb időszakokra. A magas talajvízszint és a rendszeres áradások miatt, a homokba ásott, leggyakrabban szintén homokos betöltésű objektumok pontos kiterjedésének megfigyelése gyakran nehéznek bizonyult, így a csontvázas temetkezések jelentős részénél nem tudtunk megfigyelni sírfoltot.

A munka során, a tervezett M jelű irodaépület telkén 93 sírt tártunk fel. Ezek közül 62 csontvázas és 31

hamvasztásos volt. A csontvázas sírok jelentős része koporsós temetkezés volt, ezenkívül két téglasírt és egy komolyabban megépített, falazótéglából készült, habarccsal épített sírt találtunk. A csontvázas sírok közül hat olyan, melléklettel ellátott temetkezés volt, amely csak minimális, vagy semmilyen csontmaradványt nem tartalmazott, ezek méretük és esetenként a koporsósögek helyzete alapján valószínűleg gyermeksírok lehettek.

A biztosan azonosítható hamvasztásos sírokon kívül további tucatnyi olyan bolygatott, faszenes betöltésű beásást találtunk, amelyekből ugyan nem került elő csontmaradvány, de feltételezhető, hogy hamvasztásos sír lehetett. A sírok egy része erősen bolygatott volt, sokat vágta el újkori falak és beásások, de néhány csontvázas sírt már szinte biztos, hogy az ókorban kiraboltak.

Az ép sírokból, sőt néhány raboltból is gazdag sírmelléklet (kerámiaedények, üvegtárgyak, érem, ékszer, csonttárgy, üvegyöngy) került napvilágra.

Az ékszerleletek között több bronzgyűrűt, egy achátgyöngyöt, valamint egy 37 darabból álló vékony, félkör alakú, kétszer átfűrt gagátlapokból álló karkötőt is találtunk. Az egyik csontvázas temetkezés lábánál egy valószínűleg korábbi temetkezés kupacba rakott mellékletét tártuk fel, amely két bronz festékesedényt, egy vastag, gazdag faragással díszített gagátkarkötőt, valamint üveg- és további bronz- és vastárgyakat tartalmazott. Drótból hajlított arany fülbevaló, ólomkeretű négyszögletes tükör és Traianus bronzérme került elő egy csak a koporsósögekből kisserkeszthető, alig 0,8 m hosszú gyermeksírből.

Különleges leleteket tartalmazott két erősen feldúlt 4. századi téglasír. Az egyikből egy smaragdgyöngy, a másikkól pedig egy aranybulla került elő. Ez utóbbi sír közelében egy hamvasztásos sírban egy további bronzbullát is találtunk.

A homokos talajnak köszönhetően legalább 14 csontvázas temetkezésnél dokumentálni tudtuk a halott lábához tett, ill. a halott lábán lévő lábbelik vas talpszögeinek maradványát. Ezek közül néhány alkalommal teljesen kirajzolódott a cipőtalp vonala.

Az előkerült legkorábbi hamvasztásos sírok – leletanyaguk alapján – a Kr. u. 2. sz. harmadik harmadára datálhatók. A temető feltárt része intenzív használatban volt a 3. sz. folyamán is. A csontvázas, számos melléklettel ellátott temetkezések jelentős része ebből a korszakból származik. A gazdag téglasírok már a 4. sz. első felére keltezhetőek. A temető utolsó használati periódusát csak cipőmaradványokat tartalmazó vagy teljesen melléklet nélküli, koporsós – vagy a testhelyzet alapján csak textilbe csavart – holttestet rejtő temetkezések jelzik, amelyek közül több valószínűleg a 4. sz. második felére datálható.

Az M jelű tervezett épülettől DNy-ra szintén feltárásokat végeztünk a tervezett csarnok helyén (5. munkaterület). Itt a felső legújabb kori planírozott réteg eltávolítása után számos objektum, valamint több elplanírozott kisebb római építési törmeléket és leletanya-

got tartalmazó omladékkupac rajzolódott ki a homokos talajban. A bolygatástól kevésbé érintett, mintegy 30×40 m-es területen ÉÉK-DDNy irányú, párhuzamos, hosszú, keskeny árkok voltak megfigyelhetők egymástól átlagosan 1–1,5 m távolságban. A félkör alakú beásások metszetében esetenként megfigyeltük négyszögletes, fekvő gerendák nyomát. A párhuzamos gerendanyomokat csak néhol keresztezték, általában nem pontosan derékszögben olyan rövidebb keresztgerendák, amelyekre csak egy-egy gerendát kötöttek össze. Az építményalapozás mellett néhány cölöplyukat is megfigyeltünk, de ezek kis száma és a szerkezeti elemek mérete alapján könnyen elképzelhető, hogy itt nem egy épületről, hanem egy vizes területen kialakított munkaplatform alapozásáról van szó. A gerendanyomokból csak minimális mennyiségű kézzel formált és római korongolt kerámia került elő.

A terület legmagasabb szakaszán a déli oldalon további gerendalenyomatokat találtunk, valamint ezeket vágó falalapozás kiszédett, habarcsos-kőtörmelékes vonalára bukkanunk. Az épületnek, amely legalább 11 m széles és 13 m-nél hosszabb lehetett, megtaláltuk az egyik DDNy-ÉÉK irányú zárófalát, amelybe három KDK-NyÉNy irányú fal kötött be.

A megfigyelt jelenségek alapján a kiemelkedésen álló fa-, majd a második periódusban kőbe átépített raktár (?) épületet, a vizenyős területen nagy kiterjedésű munka- vagy rakodóplatformok vehették körül. A meglehetősen kevés leletanyag alapján az épület pontos datálása bizonytalan, talán a 3. században lehetett használatban.

LASSÁNYI GÁBOR

77. Budapest, III. Zápor utca 24.

I

2005. június 13–23. között építkezést megelőző feltárást folytattunk a telek (Hrsz.: 17407) területének K-i részében. Az ásatás kezdetekor a korábbi terveket módosították és a mélygarázs szintjét megemelték, ezáltal nem érték el és nem bolygatták meg a késő római temető szintjét. A kutatás során a mélygarázs alapsíkját nyestük meg és a lemélyítéseket tártuk fel.

A liftaknában négy sír részlete és két cölöplyuk beásása jelentkezett. A sírok eltérő tájolása és különböző mélysége más-más periódusra utalt. A sírok mindegyikét kirabolták, a szétszórt és csak részben visszadohányt, csekély mennyiségű csonton kívül más leletanyag nem került elő. A sírokon kívül, a sírok beásásával megszakított római apróköves-sóderes vékony járósínt fityeltünk meg.

KIRCHHOF ANITA

78. Budapest, III. Zápor utca 26.

Ró

Építkezést megelőző feltárást folytattunk az aquincumi katonaváros területén fekvő telken. Várható volt, hogy

az ismert késő római temető É és Ny felé terjedt, és ezt a területet is érinti.

Az alapozással kb. 10×12 m-es felülettel érték el a sírok beásásait. A feltárás során 16 késő római temetkezést tártunk fel. A sírok szinte mindegyikét kirabolták, csak egy esetben találtunk érintetlen csontvázat, sajnos ez is melléklet nélküli volt. A téglával kirakott sírokra tervszerűen ástak rá, és nemcsak a csontvázat, hanem több helyen magát a téglapítményt is teljesen szétműtük. Az egyik sír törmeléke között hagymafejes fibula, egy másik sírból vaslándzsa került elő, az egyik gyereksírból pedig ételmellékletként szolgáló tányérok és egy pohárkát találtunk. Szerencsés véletlennek köszönhető, hogy két temetkezés esetében, amelyeket korábbiakra ástak rá, csak a legutolsót bolygatták meg a rablás során. A korábbi sírokból edény-melléklet és vastöredékek láttak napvilágot.

A temető folytatását É-i irányban a Kiscelli utcában is megtaláltuk.

KIRCHHOF ANITA

79. Budapest, V. Dorottya utca 6.

Kk, Kú

2005 júliusában a telek belső udvarán (egykori Wurmudvar) álló műemléképület, azaz a Hauszmann-csarnok déli oldala mellett, illetve É-i hajójában végeztünk próbafeltárást. Közvetlenül a mai járósínt képező beton-aljzat alatt két árokban is késő középkori, átlag 1,3 m vastag, É-D-i irányú kőfal maradványait tártuk fel. Habár a fal kutatóárkokba eső szakaszai az újkori közművekkel erősen bolygatott, sőt egy helyen, a telken húzó-dó egyik téglacsatorna falába is belefoglalták, mégis több ponton maradt meg felmenő részlet is. A fal felmenő része kváderburkolatú, továbbá az 1. és 2. kutatóárkokban a falat áttörő, azzal egy időben épült ajtó- vagy kapunyílás részleteit is azonosítottuk. Jól megfigyelhető volt az építési réteg, amely a 15. sz. végi–16. századi leleteket tartalmazó humuszos feltöltés tetején húzó-dó végig. A fal használatához köthető rétegek 17–18. századi leleteket tartalmaztak, köztük egy habarcsba ágyazott pallóburkolatos járósíntszerű jelenséget is dokumentáltunk a fal K-i oldalán. Jelenlegi koronája nagyrészt a 19. sz. folyamán alakulhatott ki, elsősorban a telek beépülésekor. A fal Ny-i, azaz Duna felőli oldalán a mai felszíntől mérve átlag 3,5 m mélységig 18–19. századi feltöltési rétegek, alatta az altalajig késő középkori leletek kerültek elő. A rétegek alapján a fal külső oldalán húzó-dó árkot feltételezhetünk.

Az ásatás során kettő erősen bolygatott sír részleteit is feltártuk. Az egyik tetem combtól felfelé eső részét maga a kőfal vágta.

Az eddigi eredmények alapján a Pest városától É-ra épült bástyarendszer részleteinek tekintjük a feltárt falat, amelyet először 1542-ben, majd 1602-ben készült metszeten láthatunk, azonban teljes kiépülése az 1680-as évek első felében történt.

KÁRPÁTI ZOLTÁN